

บทความวิจัยเรื่อง เรื่อง “การสร้างสรรค์ออกแบบ สมุดภาพ ย้อนรอยสุวรรณภูมิ

ประติพัทธ์ เลิศรุจิดำรงกุล, ธนาพร เจียรกุล, เอกพงษ์ ตรีตรง

Abstract

Creative research and design of Suvarnabhumi retrospective photo book Presenting imaginary illustrations of ancient ways of life using archaeological and art historical evidence. This study focuses on visualization. There will be no more than 100 images as illustrations on the photo book page. The aim is to attract viewers and create an understanding of images from the past. Understand the ways and lives of people in that era Through the pages of a picture book Using information from archaeological evidence that can be traced today This research is a qualitative research in art design. Results are presented in descriptive and illustrated form. The research team created various perspectives based on their viewpoints mixed with imagination. of Suvarnabhumi through the interpretation of the research team. towards the ancient land mentioned in legend By studying historical information Both primary evidence Secondary evidence At present, academics have concluded that the said land Located in Southeast Asia Thailand area at present archaeological excavations and historical stories It has been meticulously analyzed. To gain an insight into the lifestyle, culture, and traditions of this ancient civilization. That would not be an exaggeration.

This research is not only a platform for disseminating historical knowledge. But it also stimulates viewers' curiosity, imagination and desire to explore the past. emphasizing the importance of guidelines interdisciplinary Merging archeology and art history to bridge the gap between academic research. and public participation

The findings of the research found that during the Suvarnabhumi era, this area was a trading port. There is contact with outside cultures through the sea and the influence of ideas is spread. and lifestyle To the city on the surrounding land. As for the way of life People tend to live simple lives. In a way that is consistent with nature and accepted religion from the Indian subcontinent Through the dissemination of ideas, religious beliefs and trade

บทคัดย่อ

งานวิจัยการสร้างสรรค้ออกแบบ สมุดภาพย้อนรอยสุวรรณภูมิ นำเสนอภาพประกอบจากจินตนาการวิถีชีวิตโบราณโดยใช้หลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะ การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การสร้างภาพในจินตนาการ เพื่อเป็นภาพประกอบในหน้าสมุดภาพไม่เกิน 100 ภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อดึงดูดผู้ชมและทำให้เกิดความเข้าใจภาพลักษณะในอดีต เข้าใจวิถีและความเป็นอยู่ของคนในยุคสมัยนั้นผ่านหน้าหนังสือสมุดภาพ โดยใช้ข้อมูลจากหลักฐานทางโบราณคดีที่สามารถสืบค้นหาได้ในปัจจุบัน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้านศิลปะออกแบบ นำเสนอผลในรูปแบบการพรรณนาและภาพประกอบ คณะผู้วิจัยได้สร้างมุมมองต่าง ๆ ตามที่คณะผสมกับการจินตนาการ ของสุวรรณภูมิขึ้นมาใหม่ผ่านการตีความของคณะผู้วิจัย ต่อดินแดนโบราณ ที่กล่าวถึงในตำนาน โดยศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ทั้งหลักฐานขั้นต้น หลักฐานชั้นรอง โดยปัจจุบันนักวิชาการลงความเห็นว่าดินแดนดังกล่าว ตั้งอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณประเทศไทย ในปัจจุบันนี้ การขุดค้นทางโบราณคดี และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ได้รับการวิเคราะห์อย่างพิถีพิถัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของอารยธรรมโบราณนี้ ที่จะไม่เป็นการกล่าวที่เกินจริง

งานวิจัยนี้ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ความรู้ทางประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการ และความปรารถนาที่จะสำรวจอดีตของผู้ชมอีกด้วย โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของแนวทาง แบบสหวิทยาการ การผสมผสานโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะเพื่อลดช่องว่างระหว่างการวิจัยเชิงวิชาการ และการมีส่วนร่วมของสาธารณะ

ข้อค้นพบของงานวิจัย พบว่า ในยุคสมัยสุวรรณภูมิดินแดนแถบนี้เป็นเมืองท่าค้าขาย มีการติดต่อบริเวณวัฒนธรรมจากภายนอก ผ่านทางทะเล และเผยแพร่อิทธิพลทางความคิด และรูปแบบการดำรงชีวิตไปสู่เมืองบนแผ่นดิน โดยรอบ ส่วนวิถีชีวิต ผู้คนมักใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ตามวิถีที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และยอมรับนับถือศาสนาจากดินแดนชมพูทวีป ผ่านทางการเผยแพร่ความคิดความเชื่อทางศาสนา และการค้า

1 ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในเอกสารงานบันทึกที่เขียนขึ้นในสมัยโบราณ ได้มีผู้กล่าวไว้มากมาย ว่าดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน เคยถูกเรียกรวม ๆ กัน หรือมีอีกชื่อหนึ่ง ว่าดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งมีความหมายว่า แผ่นดินทอง เป็นแหล่งที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ มีศิลปวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ บ้านเมืองที่เจริญรุ่งเรือง เป็นทั้งเส้นทางการค้าขาย เมืองท่า ผู้คนจากแต่ละภูมิภาคเดินทางมาทำการค้า ดินแดนนี้ยังประกอบไปด้วย เมืองใหญ่เมืองเล็ก และยังมีเมืองบริวารอีกมากมายหลายเมือง เป็นพลวัตของสังคม มีความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงเจริญรุ่งเรือง และรุ่งโรย ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันอยู่ตลอดระยะเวลากว่า 2000 ปี ที่ผ่านมามาตั้งแต่เจริญขึ้นเป็นแว่นแคว้น ทุกเรื่องราวที่มีผู้กล่าวถึงดินแดนแห่งนี้จนกลายเป็นตำนาน หรือเรื่องกล่าวขาน แต่หลักฐานส่วนใหญ่เป็นการบันทึก ด้วยตัวอักษรและกล่าวอยู่ในเอกสาร จะหาภาพวาดบันทึกต่าง ๆ ได้ยาก เนื่องจากความเจริญของโลกในสมัยนั้น ยังไม่มีความสามารถในการบันทึก

เป็นภาพถ่ายเหมือนกับปัจจุบัน ที่จะเก็บเรื่องราวต่าง ๆ เอาไว้ได้อย่างสมจริงทั้งภาพวาดภาพถ่าย ด้วยความสามารถของคนโบราณในสมัยนั้นก็ยังไม่สามารถทำได้ จึงเป็นที่น่าเสียดายที่เราไม่สามารถ มองเห็นได้ว่ามีกิจกรรมและวิถีชีวิตอย่างไรและแบบใดบ้าง วันเวลาผ่านมาถึงในโลกยุคปัจจุบันที่ความสนใจใคร่รู้ของมนุษย์ มีความอยากรู้อยากเห็นเกิดขึ้นมาในความรู้สึก เมื่ออยากจะมองย้อนไปถึงเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในอดีตว่ามีสิ่งใดและหน้าตาเป็นอย่างไร สิ่งที่ได้ก็คือการศึกษาหาข้อมูล จากหลักฐาน ด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจการตีความระบายนอกมาเป็นคำพูด จินตนาการจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่คนเราต้องคิดและสร้างภาพขึ้นมาในความคิด เพื่อให้เข้าใจและมีภาพที่ส่งเสริมความเข้าใจกันได้มากขึ้น แต่จินตนาการนั้น จะต้องมีการศึกษาหาข้อมูล และในบางเรื่องเราอาจเทียบเคียงกับสถานการณ์ในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ เพราะสภาพปัจจุบันในบางพื้นที่ ของภูมิภาคนี้ยังคงดำรงความดั้งเดิมไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย เราสามารถปะติดปะต่อได้ จึงจะทำให้จินตนาการการนั้นอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงได้

ในปัจจุบัน ผู้ที่ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์ในดินแดนสุวรรณภูมิ หรือเรื่องราวในยุคทวารวดี ที่เป็นประวัติศาสตร์แรกเริ่มในดินแดนไทยเมื่อพิจารณาตามหลักฐานที่ค้นคว้าได้ ทุกคนย่อมรับรู้และสัมผัสได้ถึงความยิ่งใหญ่และความงดงามในวิถีเหล่านั้น ผ่านร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ของอาณาจักร บนดินแดนเอเชียอาคเนย์ หรือดินแดนสุวรรณภูมิที่หลงเหลืออยู่นี้

ความล่มสลายของบ้านเมืองอาจเกิดจากหลายๆ ปัจจัย ไม่ว่าจะด้วยน้ำมือของศัตรูผู้บุกรุก ธรรมชาติเปลี่ยนแปลง หรือด้วยเหตุผลอื่นใดก็ตาม ทำให้บ้านเมืองเก่าเมืองโบราณ ที่ใช้เวลาก่อตัวมา ยาวนานนั้น ต้องสูญสิ้นไปไม่มีวันที่จะหวนคืนกลับมาให้ชื่นชมได้อีก ราชอาณาจักรที่เคยทรงความยิ่งใหญ่เหลือเพียงซากปรักหักพัง ภาพความยิ่งใหญ่และวิถีชีวิตเหล่านั้นจึงหายไปกับความล่มสลายของบ้านเมือง ไม่ว่าจะเอกสารหรืองานบันทึกต่างๆที่เก็บรวบรวมไว้มากมาย ก็สูญสลายไปกับสงครามและกาลเวลา ถึงคราวที่เราในยุคปัจจุบันจะคอยปะติดปะต่อ นำชิ้นส่วนร่องรอยทางประวัติศาสตร์ในมุมต่าง ๆ มาต่อเข้ากันเพื่อให้เกิดภาพย้อนความหลังนั้นขึ้นมาอีกครั้ง อาจจะตรงกับความจริงถูกต้องหรือไม่ ก็ไม่ได้เป็นความผิดถูก แต่แก่นของความจริงคือความมีตัวตน และความเจริญที่ถ่ายทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เราก็จะรักษาเอาไว้และต่อยอด เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ภาคภูมิใจ และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ รักษา ของคนรุ่นหลังได้

ในช่วงเวลานั้น การบันทึกทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ยังไม่มี เนื่องจากการใช้ชีวิตไม่ซับซ้อนใช้ชีวิตตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน และรับผิดชอบหน้าที่ของตนเพื่อการดำรงชีพ การเข้าใจภาษาเขียนยังไม่เป็นที่กว้างขวางมากนัก และอาจด้วยบางสังคมยังไม่มีอักษรบันทึก เป็นของตัวเอง รวมถึงอาจขาดความรู้และวิธีการ ต้องใช้ภาษาสันสกฤต เปอร์เซีย โรมัน และจีน ที่อาจจะ เข้าใจและบันทึกได้ก็เพียงเจ้าของภาษา เรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีต นอกจากการบันทึกด้วย อักษร แล้วภาพวาดลายเส้นก็ยังไม่ให้เห็น ในการทำความเข้าใจหรือศึกษาเรื่องราวในอดีต นักวิชาการจึงต้อง ปะติดปะต่อ หลักฐานข้อมูล จากแหล่งต่าง ทุกประเภท ที่พอจะเอามาอธิบาย สภาพและวิถีชีวิตโบราณที่

ผ่านมายาวนานได้ หลักฐานโบราณคดีเหล่านี้ จึงสำคัญยิ่งที่สามารถใช้ทำการศึกษา และอธิบายปรากฏการณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ ให้สามารถเข้าใจ และจินตนาการถึงหลักความเป็นจริงได้มาก เช่นกัน

ในงานวิจัยนี้จึงต้องการใช้พื้นฐานข้อมูลหลักฐานประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณวัตถุ หลักฐานประวัติศาสตร์ศิลป์ ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ มาประมวลเข้ากับเหตุการณ์ยุคหลังหรือยุคปัจจุบันที่สามารถเทียบเคียง สังเคราะห์และสร้างสรรค์ออกมาโดยอาศัยตามจินตนาการของผู้ออกแบบ และคณะทำงาน บูรณาการถ่ายทอดออกมา เพื่อเป็นสมุดภาพ สุวรรณภูมิ ย้อนรอยจินตนาการจากข้อมูลงานวิจัย เล่าเป็นเรื่องราวมีภาพประกอบ สื่อวิถีและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการรื้อฟื้นส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ และระลึกถึงความยิ่งใหญ่ของศิลปวัฒนธรรมในอดีต ให้เห็นถึงพลวัตของสังคมในดินแดนสุวรรณภูมิ ในที่นี้สุวรรณภูมิ หมายถึง ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะที่อยู่บนคาบสมุทร โดยอิงศิลปวัฒนธรรมในยุคทวารวดี ที่เป็นรากเหง้าโดยเชื่อกันว่าศูนย์กลางของวัฒนธรรมทวารวดี มีเมืองอู่ทอง สุพรรณบุรี แถบภาคกลางของประเทศไทยปัจจุบันเป็นแกนกลาง ซึ่งเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน กับเมืองโดยรอบ และที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ไม่ให้ความทรงจำเลื่อนหายไปกับกาลเวลา

2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาตรวจสอบความถูกต้องตามความเป็นจริงโดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับหลักฐานเอกสารและหลักฐานวัตถุอื่น ๆ สู่การสร้างสรรค์ภาพประกอบให้สมจริงตามกาลสมัย

2.2 เพื่อสร้างสมุดภาพที่อิงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ศิลป์ ผ่านจินตนาการในการออกแบบภาพประกอบและเรื่องเล่าจากคณะผู้ทำงาน

2.3 เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ วิถี กิจกรรมต่าง ๆ ของชีวิต บนผืนแผ่นดินสุวรรณภูมิเน้นศูนย์กลางบนประเทศไทยปัจจุบัน ในยุคสมัยก่อนทวารวดีและสมัยทวารวดี ที่สะท้อนให้กลับไปนั้นมีชีวิตชีวาขึ้นอีก โดยนำเสนอผ่านภาพประกอบ เป็นการส่งเสริมความภูมิใจอารยธรรมในอดีต ที่มีความเจริญรุ่งเรือง

3 ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาโบราณคดี และประวัติศาสตร์ ในยุคก่อนหน้าและทวารวดี เน้นทวารวดี ที่มีหลักฐานอ้างอิงได้โดยอาศัยการศึกษาจากหลักฐาน ชั้นต้นและชั้นรอง โดยวิธีการการสำรวจจากภาคเอกสาร และการลงพื้นที่สำรวจ ทางกายภาพ และภูมิทัศน์โดยเน้นบริบททวารวดี ที่เชื่อว่าเป็นเมืองศูนย์กลาง คืออู่ทอง นครปฐม และศรีเทพ เป็นหลัก

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาถึงสภาพวิถีชีวิต อาคารบ้านเรือน สภาพความเป็นอยู่ กิจกรรม ประเพณีความเชื่อ
ที่มีการบันทึกจากเอกสาร หรือหลักฐานทางโบราณคดี หรืองานวิเคราะห์ของนักวิชาการ นำมาเป็นข้อมูล
ในการสร้างสรรค์เข้ากับการจินตนาการ เป็นภาพประกอบ

4 ตัวแปรในงานวิจัย

4.1 ตัวแปรต้น คือ ข้อมูลการค้นคว้า ที่สามารถถอดออกมาเป็นคำสำคัญ ที่ได้จาก
หลักฐานทางวรรณกรรม และโบราณคดี ตามหัวข้อที่เป็นคำสำคัญ ในการนำมาสร้างเป็นภาพประกอบ
คือฉากทัศน์การย้อนรอย วิถีชีวิตของชาวสุวรรณภูมิ

4.2 ตัวแปรตาม คือ ข้อจำกัดทางโบราณคดี

4.3 ตัวแปรควบคุม คือ เทคนิคคอมพิวเตอร์กราฟิกในการสร้างภาพประกอบ เพื่อให้ได้
ความสวยงาม สมบูรณ์ และดูสบายตา ใกล้เคียงความจริง

5 ขั้นตอนการศึกษา

5.1 ศึกษาหลักฐานขั้นต้น และชั้นรองจากประวัติศาสตร์โบราณคดี และประวัติศาสตร์
ศิลปะ ในสมัยก่อนทวารวดีและทวารวดี ที่เป็นยุคเริ่มต้นทางประวัติศาสตร์ของดินแดนไทย

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานที่ได้

5.3 สร้างเป็นภาพจินตนาการจากข้อมูลจำนวนประมาณไม่เกิน 100 ภาพ ด้วยเทคนิค
คอมพิวเตอร์กราฟิก และนำเสนอในรูปแบบสมุดภาพ เล่าเรื่องวิถีชีวิต ประกอบคำอธิบาย

5.4 รวบรวมข้อมูล และกระบวนการทำงาน เป็นองค์ความรู้วิจัยฉบับสมบูรณ์

6 ทฤษฎี สมมติฐาน และกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ของโครงการวิจัย

สุวรรณภูมิ หมายถึง ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะที่อยู่บนคาบสมุทร โดย
อิงศิลปวัฒนธรรมในยุคทวารวดี เชื่อกันว่าศูนย์กลางของวัฒนธรรมอยู่ที่เมืองอู่ทอง สุพรรณบุรี แถบภาค
กลางของประเทศไทยปัจจุบัน และพบว่าแผ่ไปในบริเวณโดยรอบ มีกระจายทั่วทุกภาคของประเทศไทย
เมืองเหล่านี้ใช้วัฒนธรรมพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว โดยรับอิทธิพลความเชื่อและวิถีการครองชีวิต
มาจากวัฒนธรรมของชาวอินเดีย นำเสนอภาพจินตนาการวิถีชีวิต และสภาพความเป็นอยู่ในรูปแบบ
ภาพประกอบ

7 วิธีการดำเนินวิจัย และการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

7.1 ศึกษา ข้อมูลประวัติศาสตร์ศิลป์ ที่เกี่ยวกับหลักฐานโบราณคดี ในยุคเริ่มแรกทางประวัติศาสตร์
(ก่อนทวารวดี) และสมัยทวารวดี ที่สามารถนำมากำหนด ภาพจินตนาการ

โดยการรวบรวมเอกสารหลักฐานขั้นต้น หลักฐานชั้นรอง หลักฐานชั้นต้น คือ หลักฐานที่มีอยู่ในสมัยที่เกิดเหตุการณ์ หรือหลักฐานที่เขียนหรือสร้างโดยผู้ร่วมเหตุการณ์หรือใกล้เคียงเหตุการณ์มากที่สุด หลักฐานชั้นรอง คือ หลักฐานที่เกิดขึ้นมาหลังจากเหตุการณ์นั้น หรืองานศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการ และมีการลงสำรวจภาคสนามในพื้นที่จริง เพื่อให้เห็นภาพพื้นที่จริง เข้าใจถึงบริบทของ พื้นที่

7.2 วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดรูปแบบแนวทางสำคัญในการกำหนด ภาพประกอบจินตนาการ โดยการนำผลประมวลที่ได้เพื่อนำมากำหนดกรอบ ในการวางข้อมูลสำหรับกำหนดแนวทางภาพเพื่ออธิบาย แต่ละภาพที่ออกแบบ

7.3 สร้างลายเส้น และลงสีภาพให้ได้บรรยากาศตามที่ จินตนาการ โดยการออกแบบภาพด้วย คอมพิวเตอร์กราฟิก เพื่อให้ดึงดูดผู้ดูภาพ และให้ดูสมจริงมากที่สุด

7.4 วิธีการปฏิบัติงาน ในด้านการจัดเรียงลำดับของวิธีการโดยละเอียด ตาม กระบวนการทางเทคนิคดังนี้

7.4.1 ขั้นตอนการเตรียมวัสดุ บันทึกภาพการทำงานแต่ละขั้นตอน

7.4.2 ขั้นตอนการเขียนภาพ นำแบบร่างที่ได้ทำการออกแบบและแก้ไขแล้ว มาสร้างเป็น ภาพ โดยรายละเอียดต่างๆ จะปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามความเป็นจริงที่คาดว่าสมจริงตามยุคสมัยนั้น เก็บ รายละเอียดให้เรียบร้อยสวยงาม หรืออาจใช้เทคนิค คอมพิวเตอร์กราฟิกในหลากหลายวิธีในการสร้างภาพ เพื่อให้ได้ผลงานที่ตรงความต้องการ

7.4.3 ผลงานแต่ละชิ้นจะแสดงรายละเอียดของวิธีการเป็นขั้นเป็นตอน โดยวิธีถ่ายภาพเป็นระยะ

7.5 ขั้นตอนการจัดรวบรวมและเรียบเรียงผลการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

7.5.1 เรียบเรียงผลจากการออกแบบสร้างสรรค์

7.5.2 พรรณนาผลการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการทางการออกแบบ

ประวัติศาสตร์ศิลป์ และปรัชญา

7.5.3 เรียบเรียงผลจากภาพถ่ายในรูปของต้นฉบับงานรูปเล่ม

7.5.4 เขียนคำอธิบายและผลการวิเคราะห์ในทุกขั้นตอนของการสร้างผลงาน

7.1.5 การพิมพ์ ด้วยวิธี พิมพ์คอมพิวเตอร์ (Ink - jet) ทุกขั้นตอนของการสร้างผลงาน

7.5.6 การรวบรวมเข้าเล่ม ในรูปกึ่งตำรา ตามเงื่อนไขของสถาบันวิจัยฯ จำนวน 3 เล่ม

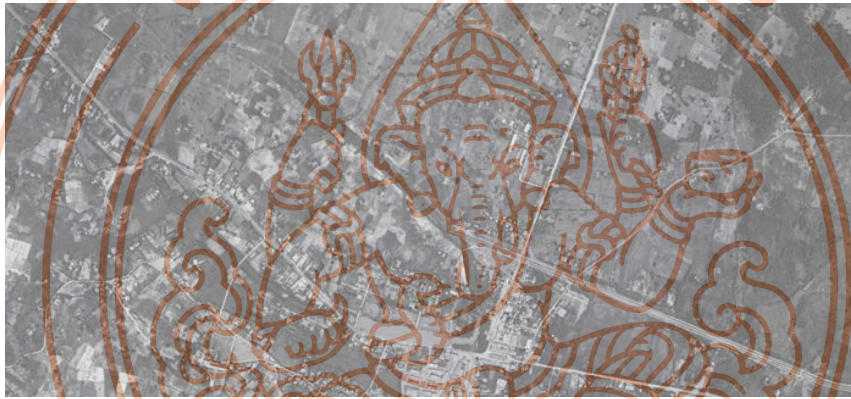
7.6 ขั้นตอนการจัดแสดงผลงานในรูปของสมุดภาพ การรวบรวมผลงานเข้าเล่ม

จำนวนประมาณไม่เกิน 100 ชิ้น และอาจแสดงด้วยระบบออนไลน์

8 ข้อมูลเบื้องต้น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศูนย์กลาง สุวรรณภูมิ

จากการศึกษาข้อมูลจากหลากหลายด้าน ของคณะผู้วิจัย นักวิชาการที่ศึกษาประวัติศาสตร์ของ ทวารวดีส่วนใหญ่ลงความเห็นเห็นว่า เมืองอู่ทองเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญในยุคสมัยทวารวดี และเจริญ

มาก่อนหน้านั้นจนชื่อเสียงขจรไกลไปถึงชมพูทวีป หรือประเทศอินเดียในปัจจุบัน เพราะได้พบหลักฐาน และความสอดคล้องอีกหลาย ๆ อย่างที่สัมพันธ์กับข้อมูล ที่นักวิชาการสืบค้นได้ ต่างเชื่อว่าเมืองอุทองเป็น ศูนย์กลางของเมืองโบราณในภูมิภาคนี้ และอาจคือสุวรรณภูมิ ในเอกสารโบราณก็เป็นได้ เมืองโบราณอุทอง ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจรเข้สามพัน มีลักษณะเป็นรูปวงรีขนาด 1,670 x 700 เมตร เนื้อที่ ประมาณ 976 ไร่เศษ มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ มีคูน้ำกว้างประมาณ 20 เมตร เคยปรากฏว่ามีป้อมปราการ ก่อด้วยศิลาแลง แต่ปัจจุบันนี้ปรักหักพังไปและถูกเกลี้ยทำถนนไปหมดแล้ว ด้านตะวันออกที่ติดกับ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง แต่เดิมเคยมีป้อมปราการเช่นกัน ต่อมาถูกเกลี้ยออกเพราะอยู่ในแนวสร้าง เส้นทางถนนมาลัยแมน ส่วนด้านตะวันตกยังเหลือเนินดินอยู่ (ผาสุข,เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ 2556 : 11) ทิศตะวันตก มีเขารางกะปิด เขาท่าเทียม และเขาพระ ทิศตะวันออกเป็นที่ราบกักเก็บน้ำ นอกเมืองมีแนวคันดินเป็นถนนโบราณเรียกว่า "ถนนท้าวอุทอง" และแนวคันดินรูปเกือกม้าเรียกว่า "คอก ช้างดิน" คงจะเป็นเพนียดคล้องช้างโบราณหรือสระเก็บน้ำในศาสนาพราหมณ์

ภาพที่ 1 ภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่เมืองโบราณอุทอง ที่มาภาพ : ศิริรุ่ง ศรีสิทธิพิพิธศัลภ

เมืองโบราณแห่งนี้มีร่องรอยการอยู่อาศัยของชุมชนตั้งแต่ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ตอนปลาย 2,500-2,000 ปีมาแล้ว โดยพบเครื่องมือหินขัด ภาชนะดินเผา แวปั่นด้ายดินเผา เป็นต้น ต่อมาชุมชนแห่งนี้ได้พัฒนาตนเองไปสู่สังคมเมืองสมัยประวัติศาสตร์ในราวพุทธศตวรรษที่ 5-9 ทำการติดต่อค้าขายกับต่างชาติ เช่น เวียดนาม จีน อินเดีย ตะวันออกกลาง และยุโรป มีบทบาทเป็นศูนย์กลางทางการค้าและเมืองท่าร่วมสมัยกับเมืองอังกอร์ (ทางภาคใต้ของประเทศเวียดนามในปัจจุบัน) ได้พบลูกปัดแก้ว เหริยญกษาปณ์ เหริยญโรมันสมัยจักรพรรดิวิกโตรินุส เป็นต้น อุทองได้รับรูปแบบทางศาสนาและศิลปกรรมแบบอมราวดีจากอินเดีย ได้พบปฏิมากรรมดินเผารูปพระสงฆ์ 3 รูป อุ้มบาตร และพระพุทธรูปปั้นนาคปรก ศิลปะแบบอมราวดี เป็นต้น ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ หลักฐานโบราณคดี นำไปสู่ข้อสมมุติฐานได้ว่าเมืองโบราณอุทองเป็นเมืองที่มีความเก่าแก่ กว่าเมืองโบราณสมัยทวารวดีเมืองอื่นๆ มีพัฒนาการมาตั้งแต่มยุคก่อนประวัติศาสตร์ และเป็นเมืองที่มีบทบาทหลายด้าน เมืองโบราณ แห่งนี้มีความเกี่ยวพันและเชื่อมโยง กับคำในเอกสารและจารึกโบราณสองคำคือ

8.1 สุวรรณภูมิ คำว่า “สุวรรณภูมิ” หากแปลตามรากศัพท์ แปลว่า “ดินแดนแห่งทองคำ” มีอยู่ในวรรณกรรมหลายเล่ม เรื่องคัมภีร์ชาดก เรื่องพระพุทธเจ้าที่มีมาในชาติก่อน ๆ ตามที่กล่าวไว้ในพระสุตตันตปิฎก, ชื่อคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาเป็นส่วน 1 ใน 9 ส่วน ที่เรียกว่า นววงศ์ตฤทศาน. รวมทั้งคัมภีร์มหาวงศ์ ของลังกา ที่ระบุว่าพระเจ้าอโศกมหาราช ได้ส่งสมณทูต มาเผยแผ่ศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ (ผาสุข อินทรารุช : 2548) นักวิชาการบางท่านอาจเชื่อว่า สุวรรณภูมินั้นเป็นชื่อที่คนอินเดียเรียกภูมิภาคนี้ เพราะเป็นจุดหมาย ปลายทางของการค้าขาย คำว่าสุวรรณแปลว่า ทอง แต่คำว่าทอง เมื่อมารวมกับคำว่าภูมิ นั้นไม่ได้หมายความว่าแดนทองคำ เพราะคนโบราณที่พูดสื่อสารด้วยภาษาสันสกฤตจะเน้นเรื่องความมั่งคั่งเป็นสิ่งสำคัญ สุวรรณภูมิจึงแปลว่า ดินแดนแห่งความมั่งคั่ง (ศิริรุ่ง : 2559)

ศาสตราจารย์ของ บวสลิเย เชื่อว่าเมืองอู่ทองน่าจะเป็นราชธานีแห่งอาณาจักรสุวรรณภูมิที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงส่งพระสมณทูต เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาเมื่อ พ.ศ. 270-311 (ผาสุข : 2556) นายพอล วิตลีย์เชื่อว่า เมืองจินหลินตั้งอยู่ที่เมืองอู่ทอง เป็นรัฐสุดท้ายที่พระเจ้าฟันทันแห่งอาณาจักรพูนินปราบได้ ในพุทธศตวรรษที่ 9 เนื่องจากคำว่า จินหลิน หมายถึงดินแดนแห่งทอง หรือสุวรรณภูมิ เป็นรัฐที่ตั้งอยู่ห่างจากพูนิน 2,000 ลี้ (800 กิโลเมตร) ซึ่งตรงกับเมืองอู่ทอง นอกจากนี้จिनยังระบุว่า ประชาชนของรัฐนี้ นิยมคล้องช้างป่า ดังปรากฏหลักฐานว่ามีเพนียดคล้องช้าง (โบราณสถานคอกช้างดิน) อยู่ใกล้ๆ แต่ปัจจุบันมีผู้สันนิษฐานว่าเป็นอ่างกักเก็บน้ำ

ภาพที่ 2 แผนที่จากการสำรวจโบราณสถาน ของกรมศิลปากร ที่มาภาพ : ศิริรุ่ง ศรีสิทธิพิศาลภพ

8.2 จากเอกสารจีน หนังสือ “อู่จื้อ” เขียนขึ้นในสมัยฮั่นตะวันออก (ค.ศ.25-220/พ.ศ.568-763) แต่งโดย หยาง ผู่ ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ปรากฏชื่อ อาณาจักร “จินหลิน หรือจินเฉิน” แปลว่า “อาณาจักรทองคำ” ตั้งอยู่ห่างจากผู่หนัน (กัมพูชา) เป็นระยะทาง 2,000 ลี้ (เท่ากับ 1,000 กม.) ดังนั้น อาณาจักรแห่งนี้ น่าจะอยู่ในบริเวณประเทศไทย โดยสถานที่ตั้งตามความเห็นของนักวิชาการ (ประพฤทธิ์ : 2560) ได้แก่ อยู่ที่เมืองอู่ทองโบราณ จ.สุพรรณบุรี จ.ราชบุรี หรือจ.นครปฐม (เป็นศูนย์กลางการปกครองของอาณาจักรสุวรรณภูมิในสมัยนั้น) ทวารวดี มีบันทึกของพระภิกษุเหียนจิ่งซึ่งเดินทางไปสืบศาสนา ใน

ดินแดนชมพูทวีป เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 11 ได้เดินทางผ่านแผ่นดินสุวรรณภูมิ และบันทึกในเอกสาร บันทึกการเดินทางว่ามีอาณาจักรโตโลโปตี อยู่ในแผ่นดินใหญ่ (นักวิชาการในรุ่นหลังจึงเชื่อว่าคำที่หลวงจีน บันทึกนี้ หมายถึง "ทวารวดี") ในบทความของศาสตราจารย์ฌอง บวสเชอลีเยร์ เรื่อง เมืองอู่ทองและความสำคัญของเมืองอู่ทองในประวัติศาสตร์ไทย นั้นท่านได้ตั้งข้อสมมติฐานเอาไว้ว่า เมืองอู่ทองเป็นเมืองหลวงของรัฐทวารวดี เนื่องจากเมืองอู่ทองเป็นเมืองเดียวที่พบจารึกที่กล่าวถึง พระนามของกษัตริย์ทวารวดี (จารึกบนแผ่นทองแดง) คือพระเจ้าพรหมธรรมัน อันเป็นพระนามของกษัตริย์ ที่ไม่รู้จักกันในราชวงศ์เจนละในสมัยนั้น และยังจารึกบนแผ่นทองแดง ซึ่งที่รัฐเจนละไม่ใช้อักษรดังกล่าว อีกทั้งระยะทางอันไกลเกินกว่า ที่จะคิดไปว่าจารึกนี้ถูกนำเข้ามา ดังนั้นจึงควรเชื่อได้ว่าจารึกนี้เป็นแผ่นแรกที่พบคืออู่ทองก็ควรเป็นเมืองหลวงของพระองค์

และได้พบเหรียญเงินจารึกว่า "ศรีทวารวดี ศรปุณณะ" เป็นการยืนยันการมีตัวตนของอาณาจักรทวารวดี โดยมีเมืองอู่ทองเป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ ในวัฒนธรรมทวารวดี ประชาชนนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทเป็นหลัก มีพบจารึกอักษรมอญทำให้เชื่อว่ามีชนชาติมอญอาศัยอยู่ในสมัยทวารวดี คำจารึกต่างๆ และรูปแบบศิลปะยึดคติทางศาสนารูปแบบศิลปะคุปตะจากอินเดีย โบราณสถาน โบราณวัตถุที่พบในเมืองอู่ทอง เป็นศิลปกรรมในสมัยทวารวดี เช่น เศียรพระพุทธรูปทองคำ เจดีย์ พระพุทธรูปปางประทานธรรมจักร ในขณะที่เดียวกันศิลปะศรีวิชัยซึ่งนับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายานก็ได้เผยแพร่เข้ามา โดยได้พบพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรและพระโพธิสัตว์ปัทมปาณีด้วย

จากการศึกษาภาพถ่ายทางอากาศพบว่าเมืองโบราณอู่ทองเป็นเมืองที่มีคูน้ำและคันดินล้อมรอบ ตั้งอยู่ริมลำน้ำจรเข้สามพัน ผังเมืองเป็นรูปวงรี หอดตัวไปตามแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันตกเฉียงใต้ มีขนาดความกว้างประมาณ 1 กิโลเมตร และยาวประมาณ 2 กิโลเมตร มีระดับความสูงของพื้นที่ตัวเมืองจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 6 เมตร

นายเชมชาติ เทพไชย นักโบราณคดี กล่าวว่า จากการศึกษาทางโบราณคดีเท่าที่ผ่านมารายว่าเมืองโบราณอู่ทองมีมนุษย์อยู่อาศัยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ 2,500 ปี มาแล้ว โดยได้พบหลักฐานประเภทขวาน หินขัด ลูกปัด ภาชนะดินเผา แวเหล็กสำหรับปั่นด้าย ขวานสำริด ฆมวก หอก และเครื่องมือเครื่องใช้โลหะอื่นๆ อีกมากมาย ชุมชนในสมัยนี้เป็นชุมชนในสังคมเกษตรกรรม เนื่องจากสภาพที่ตั้งชุมชนเป็นเขตที่ราบขั้นบันไดต่ำ และ ที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทำให้สามารถทำการเพาะปลูกได้ผลดี จนชุมชนตั้งหลักแหล่งได้อย่างถาวร ประกอบกับสามารถติดต่อกับชายฝั่งทะเลได้สะดวก จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ชุมชนโบราณในบริเวณเมืองอู่ทองสามารถพัฒนาสภาพสังคมและเศรษฐกิจ จนขยายตัวเข้าสู่สังคมเมืองได้

เมืองโบราณอู่ทองได้มีการอาศัยมาอย่างต่อเนื่องจนสามารถพัฒนาตนเองจากสังคมเกษตรกรรมในระดับหมู่บ้านเข้าสู่สังคมเมือง ซึ่งมีความเจริญ และมีความซับซ้อนทางสังคมมากขึ้น และกลายเป็นเมืองศูนย์กลางทางวัฒนธรรมเมืองหนึ่งในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา จากหลักฐานประเภทโบราณวัตถุสถานที่

พบในช่วงเวลาดังกล่าว ทราบว่าเมืองโบราณอุทองได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับดินแดนแถบโพ้นทะเล โดยเฉพาะอินเดีย จนทำให้นักวิชาการหลายท่านเชื่อว่า เมืองโบราณอุทองอาจจะเป็นเมือง “สุวรรณภูมิ” ที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระโสณะเถระและพระอุตระเถระมาเผยแผ่พุทธศาสนา ในราวพุทธศตวรรษที่ 3

จากการที่มีการรับอิทธิพลทาง วัฒนธรรมของอินเดียอย่างมาก จนทำให้ช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-12 ได้เกิดวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมที่มาจากกลุ่มชนภายนอก วัฒนธรรมนี้มีจุดเด่นอยู่ที่รูปแบบทางศิลปกรรมเฉพาะตัว มีการใช้ภาษามอญร่วมกัน และการนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลัก วัฒนธรรมทวารวดีเชื่อกันว่ามีศูนย์กลางความเจริญตั้งอยู่บริเวณเขตที่ราบภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งมีเมืองเมืองหลัก ได้แก่ เมืองนครชัยศรี (ที่นครปฐม) เมืองคูบัว (ที่ราชบุรี) และเมืองอุทอง (อำเภออุทอง สุพรรณบุรี) และยังมีเมืองที่เจริญอยู่รายรอบ มีโบราณสถาน และโบราณวัตถุปรากฏอยู่นับได้ถึง 64 เมือง

9 ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และความเป็นมาของศิลปวัฒนธรรมทวารวดี การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

การศึกษาเกี่ยวกับทวารวดีได้รับการกล่าวถึง และถูกเรียกชื่อนี้ เพื่ออธิบายกลุ่มศิลปกรรมและโบราณคดีแบบหนึ่ง ที่ค้นพบในเขตภาคกลาง โดยใช้ชื่อว่าทวารวดี ซึ่งเป็นคำในภาษาสันสกฤตเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2427 ในยุคเริ่มต้นของการศึกษานั้น นายแซม มวล บิล (Samuel Beal) ได้แปลบันทึกของพระภิกษุชาวจีน คือพระภิกษุเหียนจิ่ง (Xuanzang) หรือที่รู้จักกันดีในนามของพระถังซำจั๋ง พระภิกษุเหียนจิ่งได้เดินทางจากจีนไปสืบศาสนาในอินเดีย โดยทางบกในปี พ.ศ.1172 และเดินทางกลับจีนในปี พ.ศ.1188 เอกสารเล่มนี้ชื่อว่า Si-yu-ki Buddhist records of the Western world โดยในบันทึกกล่าวถึงหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับดินแดนที่อยู่ระหว่างพม่ากับเขมร (ศักดิ์ชัย : 2548) โดยกล่าวว่า โกลโโปติ เป็นชื่อของอาณาจักรหนึ่งตั้งอยู่ระหว่างอาณาจักรศรีเกษตร และอาณาจักรอิศานปุระ เขาจึงสรุปว่าอาณาจักรนี้ เดิมตั้งอยู่ในดินแดนประเทศไทย (สยาม)ปัจจุบัน และยังสันนิษฐานคำอื่นๆที่มีสำเนียงคล้ายกันเช่น จวนโลโปติ (Tchouanlopoti) หรือ โชโฮโปติ (Chohopoti) ว่าเป็นอาณาจักรทวารวดีด้วย ต่อมานักวิชาการส่วนใหญ่ ลงความเห็นว่า เมืองที่กล่าวในเอกสารดังกล่าวหมายถึง ทวารวดี อันเป็นอาณาจักรหนึ่งที่ตั้งอยู่บริเวณภาคกลางของประเทศไทย ต่อมาความคิดเห็นนี้มีผู้รู้หลายท่านศึกษาต่อ และให้การยอมรับเช่น นายเอตวัวร์ ชาวน (Edourd Chavannes) และ นายตากากุสุ (Takakusu) ผู้แปลจดหมายเหตุการเดินทางของภิกษุอั้งฉี่ในปี พ.ศ. 2439 และ นายโปล เปลลิโอด (Paul Pelliot) ผู้ขยายความอาณาจักรทวารวดีเพิ่มอีกว่ามีประชาชนเป็นชาวมอญ เป็นคนส่วนใหญ่ ในปี พ.ศ. 2447 เป็นต้น ดังนั้นบรรดาเมืองโบราณรวมทั้งโบราณวัตถุสถานต่างๆที่พบมากมายโดยเฉพาะในบริเวณลุ่มน้ำแม่ น้ำเจ้าพระยา ซึ่งแต่เดิมไม่สามารถจัดกลุ่มได้ว่าเป็นของขอมหรือของไทย แต่มีลักษณะคล้ายกับศิลปะอินเดียสมัยราชวงศ์คุปตะ - หลังคุปตะ ราวพุทธศตวรรษที่ 9 -13 ที่พันตรีลูเน็ต เดอ ลาจองกีเยร์ (Lunet de

Lajonguiere) เรียกว่ากลุ่มอิทธิพลอินเดียแต่ไม่ใช่ขอม จึงถูกนำมาสัมพันธ์กลายเป็นเรื่องเดียวกัน โดย ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ (พ.ศ. 2468) และสมเด็จพระยาตำราธิราชวชิราวุฒินุภาพ (พ.ศ. 2469) เป็นกลุ่มบุคคลแรกที่กำหนดเรียกชื่อดินแดนที่เมืองโบราณเหล่านี้ตั้งอยู่ รวมทั้งงานศิลปกรรมที่พบนั้นว่าคือ ดินแดนแห่งอาณาจักรทวารวดี และศิลปะแบบทวารวดี โดยใช้เหตุผลของตำแหน่งที่ตั้งอาณาจักรตามบันทึกจีนกับอายุของบันทึก และอายุของงานศิลปกรรมที่ตรงกัน อาณาจักรทวารวดีจึงกลายเป็นอาณาจักรแรกในดินแดนไทย กำหนดอายุตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 12 ลงมาถึงพุทธศตวรรษที่ 16 อาณาจักรทวารวดี เป็นที่น่าเชื่อถือเด่นชัดขึ้นอีก เมื่อพบเหรียญเงิน 2 เหรียญ มีจารึกภาษาสันสกฤตอายุราวพุทธศตวรรษที่ 13 จากเมืองนครปฐมโบราณ มีข้อความว่า ศรีทวารวดีศวรปุณณะ ซึ่งแปลได้ว่า บุญกุศลของพระราชแห่งศรีทวารวดี หรือ บุญของผู้เป็นเจ้าของแห่งศรีทวารวดี หรือ พระเจ้าศรีทวารวดีผู้มีบุญอันประเสริฐ อาณาจักรทวารวดีจึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามีอยู่จริง และยังเชื่อกันอีกด้วยว่าเมืองนครปฐมโบราณน่าจะเป็นศูนย์กลางหรือเมืองหลวงของอาณาจักร (แต่ปัจจุบันพบเหรียญลักษณะคล้ายกันอีก 2 เหรียญ ที่อำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี และที่อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี และสถานที่อื่นๆ ความสำคัญของเมืองนครปฐมจึงเปลี่ยนไป) แต่ขณะเดียวกันนักวิชาการบางท่านก็เชื่อว่าอำเภออุททอง หรืออาจเป็นจังหวัดลพบุรี ที่น่าจะเป็นเมืองหลวงมากกว่ากัน (ศิลปากร : 2548)

จากแผนที่โบราณนี้ ทำให้ทราบว่าทะเลสมัยทวารวดีมีอาณาบริเวณ กว้างใหญ่ไพศาล โดยครอบคลุมพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร พระนครศรีอยุธยา และพื้นที่บางส่วนของจังหวัดสุพรรณบุรี ชลบุรี เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐมและนครนายก เป็นทะเลโบราณในอดีต

10 ผลการศึกษา

การศึกษาข้อมูลทำให้พบว่า สุวรรณภูมิที่กล่าวถึงเป็นผืนแผ่นดินใหญ่ในเอเชียอาคเนย์ ส่วนทวารวดี นั้นคือชื่อเมืองศูนย์กลางที่รุ่งเรืองขึ้นในดินแดนสุวรรณภูมิ จากการสำรวจข้อมูลและภาคเอกสาร และการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับการออกแบบสมุดภาพ จึงสามารถจัดหมวดหมู่แยกประเภทข้อมูลได้ดังนี้

10.1 ความมีอยู่จริงของสุวรรณภูมิ จากการศึกษาข้อมูล เอกสารที่จัดบันทึกไว้ ในอดีต การพบทวารวดี การค้นคว้าของนักโบราณคดี นักวิชาการ การตีความจากนักประวัติศาสตร์ศิลป์ จากการสำรวจภาคเอกสารของคณะผู้วิจัย และการลงพื้นที่หากหลักฐานเทียบเคียง เชื่อได้ว่าสุวรรณภูมิมีอยู่จริงโดยผู้ที่ศึกษาได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง คืองานค้นคว้าและเรียบเรียงของ ศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข อินทรารุช (ผาสุข : 2547) โดยคำว่าสุวรรณภูมิอาจเป็นชื่อเมือง หรืออาจเป็นดินแดน จารึกเขมรโบราณที่มีคำว่า "สุวรรณภูมิ" จารึก จากกัมพูชาสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชที่ 1 (ในจารึกตรงกับ พ.ศ.1172) มีคำสรรเสริญถึงพระองค์ว่ามีอำนาจเหนือสุวรรณภูมิไปจนจรดมหาสมุทร (มติชน : 2566.ออนไลน์)

10.2 ท่าเลที่ตั้งของสุวรรณภูมิ เนื่องจากในคัมภีร์ชาดก เรื่องพระพุทธเจ้าที่มีมาในชาติก่อน ๆ ตามที่กล่าวไว้ในพระสุตตันตปิฎก, ชื่อคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาเป็นส่วน 1 ใน 9 ส่วน ที่เรียกว่า นวังคสัตตทศานัน. รวมทั้งคัมภีร์มหาวงศ์ ของลังกา ที่ระบุว่าพระเจ้าอโศกมหาราช ได้ส่งสมณทูต มาเผยแผ่ ศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ และยังได้กล่าวว่า สุวรรณภูมิอยู่ทางทิศตะวันออกของอินเดีย เมื่อพิจารณา จากแผนที่โลก จึงน่าจะสันนิษฐานได้ต่อไปว่า สุวรรณภูมิ คือส่วนที่เป็นแผ่นดิน ได้แก่ ประเทศพม่า ลาว ไทย กัมพูชา ส่วนสุวรรณทวีปซึ่งเป็นเกาะ น่าจะได้แก่ เกาะชวา สุมาตรา หรืออินโดนีเซีย ตลอดทั้ง ฟิลิปปินส์ เมื่อพิจารณาหลักฐานทางโบราณคดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาพบว่า เมืองหงสาวดี เมืองอุทอง และเมืองนครปฐมสมัยทวารวดี มีอายุเก่าแก่ที่สุด และร่วมสมัยกัน คือ ราวพุทธศตวรรษที่ 6 แต่จาก การศึกษาของ ศาสตราจารย์ ดร.ผาสุก อินทรารุช วิเคราะห์ว่า หลักฐานที่เมืองอุทอง บ่งชี้ว่า อุทองมี ความเป็นไปได้มากที่สุดที่เป็นศูนย์กลาง ของเมืองสุวรรณภูมิ เพราะมีหลักฐาน ที่ร่วมสมัยกับเวลาดังกล่าว ที่เจริญอยู่ในช่วงเวลาแห่งการกล่าวถึงในเอกสาร ในชั้นการศึกษาพบว่า เมืองทั้งหลายในดินแดนสุวรรณ ภูมิทำให้เชื่อได้ว่าคำว่าสุวรรณภูมิอาจเป็นชื่อเมือง หรือชื่อเรียกดินแดนรวม ๆ ก็ได้ ส่วนเมืองต่าง ๆ ที่ ร่วมสมัยในดินแดนสุวรรณภูมิเป็นเมืองที่อยู่ในวัฒนธรรมทวารวดี และคำกล่าวของ ศาสตราจารย์ ดร. ผาสุก อินทรารุช ก็ไปสนับสนุน กับความเห็นของ ศาสตราจารย์ของ บวสลิเย ที่เชื่อว่าเมืองอุทองน่าจะ เป็นราชธานีแห่งอาณาจักรสุวรรณภูมิที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงส่งพระสมณทูต เข้ามาเผยแผ่ พระพุทธศาสนาเมื่อ พ.ศ. 270-311 และเป็นผู้เสนอทฤษฎีนี้เป็นคนแรกๆ

10.3 อาณาเขตของสุวรรณภูมิ อาณาเขตตั้งอยู่บนผืนแผ่นดิน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาภ ครอบคลุม พม่า ไทย ลาวกัมพูชา และเวียดนามในปัจจุบัน

10.4 ผู้คนในสุวรรณภูมิ เมื่อสุวรรณภูมินั้นไม่สามารถหาพิกัดเมืองหลวงของอาณาจักร หรือ ดินแดนได้แต่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวพบว่า เมืองอุทองมีความเก่าแก่ย้อนไปถึง 2000 ปี และนักวิชาการ พบว่าเมืองอุทองเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญในยุคสมัยทวารวดี

10.5 กิจกรรมวิถีชีวิตและสภาพสังคม นักวิชาการหลายๆท่านเชื่อว่า ทวารวดี นั้นลักษณะไม่ น่าจะเป็นอาณาจักรที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดบนอนุชาดเนย์ หรือคุ่มกันเป็นอาณาจักร คงเป็นเมืองขนาด ต่าง ๆ ซึ่งพัฒนาขยายตัวจากสังคมครอบครัว และสังคมหมู่บ้านมาเป็นสังคมเมืองที่มีชุมชนเล็ก ๆ

10.6 ความเชื่อและศาสนา คนในอาณาจักรทวารวดีบนดินแดนสุวรรณภูมิมีความเชื่อในเรื่องภูตผี และนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเป็นศาสนาหลักมาก่อน แล้วยอมรับพุทธศาสนาลัทธิเถรวาทจากอินเดีย เข้ามาผสมผสาน

10.7 บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ชาวทวารวดีได้มีการพัฒนาการทางเทคโนโลยีอันก้าวหน้าจากการ จัดระบบชลประทานทั้งภายในและภายนอกเมือง มีการขุดคลอง สระน้ำ การทำคันบังค้ำน้ำหรือทำนบ

เพื่อจัดการธรรมชาติให้ตอบสนองต่อชีวิตความเป็นอยู่ ส่วนอาคารบ้านเรือน ใช้วัสดุพื้นถิ่นที่หาได้ง่าย คือ ไม้ ส่วนอาคารศาสนสถาน มีการใช้อิฐ หิน ปูน และไม้ ประกอบกัน

10.8 ประเพณีและวัฒนธรรม ทวารวดี เป็นวัฒนธรรมแรกๆ ที่ปรากฏบนดินแดนสุวรรณภูมิในพื้นที่บริเวณรอบอ่าว เป็นวัฒนธรรมที่รับอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียทั้งพราหมณ์ และพุทธ ผ่านกิจกรรมที่เป็นหลักคำสอนในศาสนาเข้ามาผสมผสานกับประเพณีความเชื่อเดิม จนเกิดเป็นรูปแบบวัฒนธรรมเฉพาะของคนพื้นเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

10.9 การแลกเปลี่ยนสินค้าและความต้องการ การติดต่อค้าขาย ของทวารวดีกับชุมชนโบราณที่อยู่ภายในพื้นที่ของทวารวดีเองและกับชุมชนต่างถิ่นที่อยู่ไกลออกไป โดยเฉพาะกับอาณาจักรศรีวิชัยที่เจริญรุ่งเรืองบริเวณเกาะสุมาตรา (ประเทศอินโดนีเซีย) และคาบสมุทรมลายู (ประเทศไทยและมาเลเซีย)

11 การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบสมุดภาพ

การออกแบบสมุดภาพ คณะผู้วิจัย ได้พิจารณา จัดเป็นหมวดข้อมูล จากการวิเคราะห์ ได้ 4 หมวดกว้าง ๆ เพื่อนำไปสู่การออกแบบภาพประกอบ ให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพและจินตนาการตาม เหมาะกับคนทุกเพศทุกวัย เมื่อเกิดแรงบันดาลใจ ต้องการ สอบค้นศึกษาเพิ่มเติมก็สามารถ เป็นแนวทางการทำความเข้าใจ และกระตุ้นความใคร่รู้ได้ต่อไป เนื่องจากการค้นคว้าข้อมูลที่ได้ เมื่อต้องการออกแบบเป็นภาพประกอบ เรื่องราวบางอย่างขาดข้อมูลที่ชัดเจน ผู้ออกแบบจะต้องไม่ใส่รายละเอียดแบบซีซัด ฟันธง ภาพที่ได้จึงเป็นเพียงเงาสะท้อนวิถี ที่อิงจินตนาการ ผู้อ่านจะต้องทราบว่าทั้งหมดทั้งมวลเป็นการตีความผ่านข้อมูลทางโบราณคดี สู่มุมมองของผู้ออกแบบเท่านั้น จากการสรุปข้อมูลที่เด่น ๆ ในผลงานสมุดภาพ มีหมวด ต่าง ดังนี้

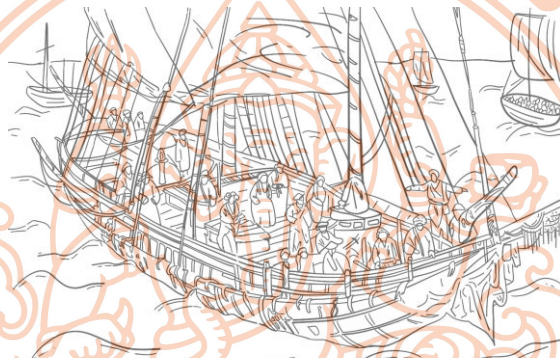
- 1 ต้นกำเนิด ของสุวรรณภูมิ
- 2 ผู้คนและความเชื่อ
- 3 บ้านเรือนและที่อยู่อาศัย
- 4 ประเพณีการแต่งกายและวัฒนธรรม

12 การดำเนินการออกแบบสมุดภาพ

กระบวนการออกแบบสมุดภาพ เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงทำการปรึกษาหารือคณะทำงาน เพื่อออกแบบเป็นสมุดภาพ โดยดำเนินการตามขั้นตอนการออกแบบ การสะกั๊แบบ การคัดเลือกแบบ และการลงแสงเงา และสี ด้วยระบบ กราฟิก ระบบ AI ระบบคอมพิวเตอร์ และแอปพลิเคชัน ผสมผสาน เน้นให้ได้ภาพสมจริงมากที่สุด โดยการ วางโครงเรื่อง และโครงหน้า สอดคล้องกันไปตาม 4 หมวด ที่สามารถจินตนาการอยู่บนพื้นฐานความจริงได้ จัดหน้าตารูปแบบการทำหนังสือภาพประกอบ หรือสมุดภาพ ให้น่าสนใจ และดึงดูดให้ผู้อ่าน เกิดความเข้าใจ ข้อมูล และร่วมจินตนาการ ไปกับ สมุดภาพนั้น

13 การสร้างภาพประกอบ การออกแบบ และจัดหน้าสมุดภาพ

ในการออกแบบสมุดภาพ เลือกขนาดกระดาษ ที่เป็นสากล เพื่อการประหยัดทรัพยากร ในการใช้กระดาษ หากมีการจัดพิมพ์เป็นเล่ม แต่รูปแบบผลงานนี้จะทำให้เอื้อต่อการ ทำหนังสือออนไลน์ด้วย เพื่อให้สามารถเผยแพร่อย่างแพร่หลายได้ โดยการวางภาพ หากมีภาพใดที่ต้องการ ให้มีพลังก็จะแบ่งเป็น 2 หน้ากระดาษ เพื่อให้มองเห็นเด่นชัด แต่อาจจะมีข้อเสียที่จะมีการพับกลาง ตรงรอยต่ออาจ จะมาองภาพได้ไม่ครบถ้วน ผู้ชมจะต้องเปิดดูให้แบนราบไปกับ โต๊ะที่วางชมหนังสือ ในแต่ละหน้าจะมีคำอธิบาย ภาพและความเชื่อมโยงภาพจากอดีต เพื่อนำผู้ชมไปทำความรู้จักกับ หลักฐานทางโบราณคดี และเชื่อมโยงกับภาพจินตนาการของนักออกแบบภาพ ภาพประกอบแต่ละภาพจะพยายามควบคุม สไตล์ หรือรูปแบบของงานให้อยู่ในทางเดียวกันไม่ให้หลุมไปจากโครงแนวคิด ที่ปรึกษากันไว้ ส่วนการสร้างภาพประกอบ จะมีความสวยงามโดดเด่นหรือไม่เพียงใด ก็จะมีตัวแปรที่ เข้ามาเกี่ยวข้องคือ อุปกรณ์การวาด และฝีมือของนักออกแบบ ที่จะทำได้ตรงเป้า มากที่สุด

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างจินตนาการ ภาพประกอบสำหรับวางในสมุดภาพ

ภาพที่ 4 หน้า ตัวอย่าง ปกหน้าปกหลัง วางแนวคิด การติดต่อค้าขายของชาวต่างชาติมาสุวรรณภูมิ

สุวรรณภูมิ เป็นดินแดนที่กว้างใหญ่ไพศาล มีพัฒนาการเข้าสู่วัฒนธรรมที่มีความเป็นเฉพาะตน โดยรับอิทธิพลและความเจริญเพราะเป็นเมืองท่าการค้าที่สำคัญในอันหนึ่งชื่อว่า กวารวดี คำว่า "กวารวดี" เป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า ประกอบด้วยประเทศ ซึ่งอาจหมายถึง เมืองท่า เป็นปากประตูทางการค้าขนทางการค้า และคำว่า "กวารวดี" อาจเกี่ยวได้กับ "กวารภ" ซึ่งเมืองเมืองของพระฤๅษณ์ในมหากาพย์อันเลื่องชื่อมหากาพย์ยถุ (เวทสตราจารย์ คร.ศ.ค.ศ. ๕๖๕ : ๕๖๖) คำว่า "กวารวดี" เป็นชื่อสมัยโบราณมาจากคำว่า "โตะ-โล-โป-ตี" (To-Lo-po-ti) ซึ่งปรากฏในบันทึกการเดินทางของพระภิกษุเหียนจิ่ง ที่เดินทางจารวัตรไปสืบพระพุทธศาสนาในอินเดียทางบก ในพ.ศ. 1172 และเดินทางกลับถึงในพ.ศ. 1188 ในบันทึกการเดินทางนี้ ได้กล่าวถึงชื่ออาณาจักรโตะโลโปตีด้วย ซึ่งนักวิชาการเดิมนำคำว่า "โตะโลโปตี" ตรงกับภาษาสันสกฤตคือกวารวดี เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของนคร กวารวดีเป็นอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยตอนบนยุคก่อน มีความหมายว่า เป็นปากประตู ทางการค้า และเป็นชื่อเมืองของพระฤๅษณ์ในมหากาพย์ยถุที่กล่าวถึงก่อนจะกล่าวถึงสุวรรณภูมิ (พ.ศ. ๒๕๖๖) เป็นชื่อเมืองในมหากาพย์ยถุแห่งหนึ่ง ซึ่งหมายถึงดินแดนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และเมืองโบราณที่พบซากอารยธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในบริเวณนี้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอารยธรรมอินเดีย พหุวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของดินแดนแถบนี้ คือศิลปกรรมของอินเดีย ล้วนนำเข้ามาเป็นแบบแผนของกวารวดีเองอย่างแท้จริงในราวพุทธศตวรรษที่ 13-15

ภาพจินตนาการของทุ่งนาสุวรรณภูมิอันเขียวชอุ่ม

ภาพที่ 5 หน้าตัวอย่าง ในหน้า 29 แสดงวิถีชีวิตด้วยภาพจินตนาการ ที่อยู่ในสมุดภาพ ให้เห็นถึงความกว้างใหญ่ไพศาล และความอุดมสมบูรณ์

14 สรุป

งานวิจัยหนังสือภาพสุวรรณภูมิเสนอมุมมองเกี่ยวกับชีวิตสมัยโบราณ โดยเชื่อมโยงหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะเข้าด้วยกัน ผ่านการเดินทางที่สร้างสรรค์ ให้ผู้ชมได้รำลึกถึงเรื่องราวที่ปรากฏบนหน้าหนังสือ ส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและความซาบซึ้งในมรดกทางวัฒนธรรมของสุวรรณภูมิ

จากการวิจัย สามารถตอบคำถามวิจัย ได้ ดังนี้

- 1 สามารถศึกษาตรวจสอบความถูกต้องตามความเป็นจริงโดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับหลักฐานเอกสารและหลักฐานวัตถุอื่น ๆ สู่การสร้างสรรค์ภาพประกอบให้สมจริงตามกาลสมัย โดยได้ทดลองผลิตผลงานเป็นสมุดภาพ ตามข้อมูลที่ได้ศึกษา
- 2 ได้สมุดภาพที่อิงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ศิลป์ ผ่านจินตนาการในการออกแบบภาพประกอบ และเรื่องเล่าจากคณะผู้ทำงาน และคณะผู้ออกแบบ
- 3 ได้ต้นแบบสามารถนำไปผลิตเป็นสมุดภาพจริง เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ และสร้างความภูมิใจต่อประวัติความเป็นมาอันยาวนานที่หล่อหลอม และเป็นฐานให้สังคมปัจจุบัน สามารถนำไปผลิตเป็นสมุดภาพในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไปได้

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2548). *โบราณวัตถุในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์พิจิตรการพิมพ์.
- กริสโวลด์, อเล็กซานเดอร์ บี. แต่ง ; ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล แปล. (2547). *พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จาริก เวชานนท์ และ ดุษฎี เทพสิริ. (2551). *เจดีย์จุลประโทน. รายงานการศึกษาค้นคว้าประกอบ การศึกษากระบวนวิชา 116400 ศิลปะในประเทศไทยสมัยก่อนพุทธศตวรรษที่ 19*. สาขา ศิลปะไทย, ภาควิชาศิลปะไทย, คณะวิจิตรศิลป์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เชษฐ์ ดิงส์ชูลี. *ลวดลายในศิลปะทวารวดี การศึกษา "ที่มา" และการตรวจสอบกับศิลปะอินเดียสมัยคุปตะ-วากฏกะ*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2469). *ตำนานพุทธเจดีย์สยาม*. พระนคร: โรงพิมพ์สมณพิพิธธรรมานการ.
- ตรงใจ หุตางกูร. (2557). *การตีความใหม่เรื่องขอบเขตแนวชายฝั่งทะเลโบราณสมัยทวารวดีบนที่ราบภาคกลางตอนล่าง. ตำรววิชาการ วารสารรวมบทความทางวิชาการ*. คณะโบราณคดี. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธิดา สารยา. (2527). *ศรีทวารวดี ประวัติศาสตร์ยุคต้นของสยามประเทศ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- นันทนา ชูติวงศ์. (2520). *ภาพชาดกที่เจดีย์จุลประโทนโบราณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: โบราณคดี.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2560). *การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านดงเย็นในพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง วารสารวิชาการเวริเตียน มหาวิทยาลัยศิลปากร*. สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม.
- นฤมล บุญทอง. (2560). *ศิลปะในประเทศไทย*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.historyofartsinThai-nrm.blogspot.com/2017/10/blog-post_82.html. (วันที่ค้นข้อมูล 7 พ.ค. 2561)
- ผาสุข อินทรารุส (2548). *สุวรรณภูมิจากหลักฐานโบราณคดี*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาโบราณคดี, คณะโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พนมบุตร จันทรโชติ, ภัทรารวรรณ ภาครส และวรางคณา เพ็ชร์อุดม. (2550). *นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง และเรื่องราวสุวรรณภูมิ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- วิกิพีเดีย. (2563). *อำเภอยูทอง*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.th.wikipedia.org/wiki/>. (วันที่ค้นข้อมูล 27 ม.ค. 2561)
- วิกิพีเดีย. (2563). *ทวารวดี*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.th.wikipedia.org/wiki/>. (วันที่ค้นข้อมูล 7 พ.ค. 2561).

วิกิพีเดีย. (2560). *การค้นพบอาณาจักรทวารวดี*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<https://www.th.wikipedia.org/wiki/>. (วันที่ค้นข้อมูล 14 มี.ค. 2562).

วิจัยแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ. (2535). ข้อมูล: หนังสือโบราณคดีคอกข้างดิน. สำนักงาน
โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2547). *ศิลปะทวารวดี วัฒนธรรมพุทธศาสนายุคแรกเริ่มในดินแดนไทย*. กรุงเทพฯ:
เมืองโบราณ.

สนอดกราส, เอเดรียน. เขียน ; ภัทรพร สิริกาญจน และ ธรรมเกียรติ กั่นอริ บรรณาธิการ

(2541). *สัญลักษณ์แห่งพระสฤป.พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพฯ : อมรินทร์วิชาการ.

สันติ เล็กสุขุม. (2550). *ศิลปะอยุธยาช่างหลวงแห่งแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2556) *แผน
แม่บทพื้นที่ พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง*. บริษัท เอ-เซเว่น คอร์ปอเรชั่น จำกัด.

อินทิรา พงษ์นาค. (2557). *อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอู่ทองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทางวัฒนธรรม,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดิเทพ แจ้ดนาลาว. (2557). *Enhancing museum artifact collections by using interactive
media applications*. ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์, สาขาศิลปะการออกแบบนานาชาติ, คณะมัณฑนศิลป์
, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Paul Wheatly. (1966). *The Golden Khersonese : studies in the Malay Peninsula Before
1500 A.D.* Kuala Lumpur. University of Malay Press.